

Nepokoje ve městech narůstají

Stále větší počet měst a obcí České republiky dnes čelí problémům vzájemného soužití svých obyvatel. Volení zástupci územní samosprávy jsou si vědomi klíčového významu měst a obcí při hledání řešení těchto sporů, stát jim však musí vytvořit takové právní, ekonomické a personální zázemí, aby své úloze mohly dostát. Tuto roli však dlouhodobě neplní...

Zásahy státu při řešení sporů mezi různými skupinami obyvatel jsou neefektivní, neekonomické a zcela nekonceptní. Na možnou radikalizaci ve společnosti upozornili autoři „Výzvy starostům“, ke které se již přihlásily desítky měst a obcí. Její podstatou je snaha upozornit na to, že problémy vzájemného soužití občanů nemohou jednotlivé obce řešit izolovaně či dokonce na úkor obcí jiných. Krátkodobá a líbivá řešení spočívající v odsunutí tak závažných problémů na území jiné obce, v konečném součtu nic pozitivního nepřináší a toliko konzervují neblahý *status quo* do té míry, až problémy vzájemného soužití jednoho dne eskalují a rozšíří se na území celé České republiky. V oblasti vzájemného soužití občanů platí více než kde jinde, že se obce musí sjednotit a požadovat po státu, aby dostal svým závazkům a povinnostem, které vůči územní samosprávě má. Nesmírně důležitá je zde především solidarita větších měst s menšími obcemi, které mají podstatně méně nástrojů, jak možnou eskalaci vzájemného soužití svých obyvatel řešit.

Při Svazu měst a obcí již několik let existuje Pracovní skupina pro problematiku sociálního začleňování, působí zde také Bezpečnostní komise. Tyto svazové orgány za přítomnosti pozvaných hostů jednaly o podpoře Výzvy starostům 2013 a připravily také návrhy požadavků směřujících k příslušným ministerstvům. Jejich naplnění by mělo předejít vzniku dalších sociálních nepokojů.

Sociální bydlení

V oblasti sociálního bydlení by stát rozhodně neměl přenášet odpovědnost na města a obce, aniž by předem byly jednoznačně kvantifikovány náklady na realizaci tohoto institutu a ze státního rozpočtu vyčleněny finanční prostředky. Oblast sociálního bydlení by také neměla být primárně hrazena z dotačních prostředků EU. Z důvodu další udržitelnosti nově vytvořeného systému by sociální bydlení mělo být financováno zejména z národních zdrojů.

Požadujeme:

- sloučení dávek příspěvku na bydlení a doplatku na bydlení, což přinese zlepšení v evidenci i kontrole,
- kontrolu vyplácení doplatku na bydlení do jednoho bytu nebo do jedné obytné místnosti, aby v ní fiktivně nebydlely desítky osob,
- opakované vyplácení příspěvku pouze na základě skutečně vynaložených nákladů předešlého období dle předloženého vyúčtování s ohledem na nedoplatky a přeplatky,
- taxativní stanovení optimální výše měsíčního příspěvku na služby a energie podle plochy bytu a počtu osob v něm,
- dopracování systému cenových map a zastropování platby nájemného, aby bylo zabráněno nepřiměřenému obohacování majitelů bytů a ubytoven určených k sociálnímu bydlení (a placených z dávek na bydlení) a tím i sestěhovávání sociálně slabých komunit do problémových lokalit

V neposlední řadě je důležitá optimalizace celkového počtu ubytoven tak, aby stát a obce mohly rychle a účinně zasáhnout v případech, kdy jsou k účelu ubytování využívány budovy,

jež k tomuto účelu nebyly zkolaudovány, je překračována jejich kapacita a nesplňují potřebné hygienické předpisy.

Trvalý pobyt

Stále roste počet osob s trvalým pobytem na ohlašovně obecních úřadů. Institut trvalého pobytu na ohlašovně by měl být jen pomocný, např. pro občany v cizině či opravdové bezdomovce, aby se v těchto případech určila místní příslušnost. Na současném výsledku nárůstu počtu osob na ohlašovně se podepsala také praxe exekutorů.

Požadujeme:

- aby ohlášení trvalého pobytu bylo spojeno nejen se souhlasem majitele nemovitosti, ale bylo vázáno na stavební a hygienickou normu příslušného obytného prostoru, čímž by se zamezilo nahlášení trvalého pobytu nadměrného počtu osob do neodpovídajících prostorů,
- aby evidenční systém trvalého pobytu byl doplněn o institut přechodného pobytu (tzv. policejní systém), který byl účinný do roku 2000, nebyl v rozporu se svobodou pohybu a pobytu a v současné době je naopak využíván v mnoha členských zemích EU s demokratickou tradicí (např. Německo, Rakousko).

Je nutné, aby vlastník nemovitosti měl právo ovlivňovat svým rozhodnutím přihlášení k trvalému pobytu.

Bezpečnost

V oblasti bezpečnosti lze jednoznačně konstatovat, že počet policistů České republiky, stejně jako počet členů dalších složek Integrovaného záchranného systému, je nedostatečný. Zvýšit počty policistů by bylo třeba zejména v lokalitách, které jsou přímo ohroženy výrobou a distribucí drog, lichvou, a tím i následnou závažnou trestnou činností.

Požadujeme:

- důsledněji postihovat všechny formy trestné činnosti, včetně drobné majetkové kriminality nezletilých a významně zvýšit postihy v případě opakované trestné činnosti,
- opakované přestupky posuzovat jako trestný čin; v této souvislosti zprovoznit a zpřístupnit centrální registr přestupků, se kterým by mohly pracovat municipality v ČR, a umožnit využití dat v tomto registru tak, aby nebylo možné se vyhýbat placení dluhů v režimu správní agendy,
- zamezit legalizaci trestné činnosti v provozovnách typu heren, zastaváren, výkupen odpadů; zejména v případě výkupen odpadů zákonným předpisem jednoznačně stanovit zákaz výkupu kovů od fyzických osob.

Vzdělávání

Požadujeme:

- aby bylo systémově vyřešeno vytvoření vazby výplaty dávek na plnění školní docházky a školních povinností, výrazně by přitom měla být zpřísněna odpovědnost rodiny za plnění povinné školní docházky a pro školy by měly být připraveny nástroje, které umožní řešit problémy s žáky a jejich rodiči, na které standardní kázeňské tresty vůbec nepůsobí,
- aby novela školského zákona prioritně neřešila podpůrná opatření, která zavedou do našich škol a školských zařízení prvky „pozitivní diskriminace“, např. zajištění jízdného, stravného, náklady na pomůcky, náklady na výlety, na mimovýukové aktivity či alokace míst v MŠ.

Regionální školství by rozhodně nemělo být reformováno jenom proto, aby došlo k ušetření finančních prostředků, které do regionálního školství vynakládá stát. V případě, že bude reforma řešit zkvalitnění regionálního školství, pak musí být podložena ekonomickou analýzou a vyčleněním finančních prostředků státu. Na školy by neměly být zvyšovány administrativní nároky, zejména by nemělo docházet k rozšiřování úkonů, které probíhají ve správním řízení.

Zaměstnanost

Požadujeme:

- personální posílení úřadů práce tak, aby byly schopny znovu začít řešit problematiku aktivní politiky zaměstnanosti, a to nejen v obcích se sociálně vyloučenými lokalitami,
- posílení terénní a kontrolní činnosti úřadů práce, čímž by se omezilo zneužívání sociálních dávek,
- obnovení veřejné služby s motivačním prvkem finanční odměny.

V oblasti zaměstnanosti je nutné hledat vhodné nástroje k docílení vytvoření a uchování pracovních návyků u všech skupin obyvatelstva. Jednou z možností by mohlo být právě obnovení motivační finanční odměny za výkon veřejné služby. Jsme přesvědčeni, že stát a obce musí sehrávat nezbytnou roli zaměstnavatelů ohrožených skupin obyvatelstva. I v případě veřejně prospěšných prací je však nutné stanovit takový motivační systém, aby se vyplatilo se do těchto prací zapojit. Zvýšená pozornost by pak měla být zaměřena zejména do oblastí s vysokou nezaměstnaností, která patří mezi primární příčiny sociálních nepokojů. Právě procento nezaměstnanosti v regionu musí být důležitým kritériem při přidělování dotačních prostředků pro zajištění veřejně prospěšných prací.

Role státu v oblasti sociálního začleňování

V oblasti sociálního začleňování je třeba přesně specifikovat roli státu, roli samospráv a neziskových organizací. Nevládní a neziskové organizace musí působit v souladu se zájmy státu a samospráv. Jedním z hlavních nositelů politik sociálního začleňování je dnes Agentura pro sociální začleňování, od doby svého vzniku však nedosáhla žádných hmatatelných výsledků a nebyl dokončen ani pilotní projekt, v rámci kterého vznikla. Navíc Agentura své působení ve vybraných městech a obcích podmiňuje dalšími finančně i administrativně náročnými požadavky. Jako vážný problém vztahu mezi obcemi a Agenturou se jeví nedostatečná

komunikace ze strany jejího současného vedení. Obce by uvítaly vstřícnější postoj vedení Agentury, který by akceptoval jejich reálné ekonomické, finanční a personální možnosti. Agentura často vystupuje nikoliv jako partner obcí, nýbrž jako nadřízený orgán, vedení Agentury je jen v ojedinělých případech ochotno k diskusi a kompromisu. V řadě měst a obcí ČR vyústily neshody ve vzájemných vztazích s Agenturou k jejímu odchodu z dané lokality za jednostranné medializace celého problému v neprospěch územní samosprávy jako celku. Nedostatečná komunikace vedení Agentury v konečném důsledku snižuje možnost zdárné realizace celého procesu sociálního začleňování.

Požadujeme:

- změnu personálního obsazení vedení Agentury pro sociální začleňování a změnu jejich pravomocí tak, aby se stala konzultační agenturou v oblasti sociálního začleňování,
- po ukončení čerpání Evropských fondů (2015) požadujeme převedení Agentury pod pravomoc některého z ministerstev,
- přesnou specifikaci role státu, samospráv a neziskových organizací.

Zahraniční praxe

Účastníci jednání o problematice vzájemného soužití dne 10. září se shodli také na tom, že by bylo užitečné zpracovat analýzu, která popíše praxi samospráv v oblasti sociálního začleňování v zemích Evropské unie, zejména v zemích s tradiční demokracií, např. Francii či Německu. V návaznosti na výsledky analýzy je pak třeba důsledně požadovat, aby od České republiky nebyly vyžadovány jiné aktivity a povinnosti, než je tomu v ostatních zemích.

Postupujme jednotně a solidárně, než bude opravdu pozdě!